

BANKA VE FİNANSAL KURUMLARIN KREDİLER VE SORUNLU KREDİLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI*

COMPARISON OF BANK AND OTHER FINANCIAL INSTITUTIONS IN TERMS OF LOANS AND NON-PERFORMING LOANS

Hüseyin SELİMLER**
Süleyman KALE***

Özet

Finansal sistemin en önemli kurumu bankalar olmasına rağmen, finansal kiralama (leasing), faktoring ve finansman şirketlerinden oluşan finansal kurumlar da birey ve firmalara sağladıkları fonlarla kredi veren önemli kurumlar haline gelmektedir. Bankalar, fon arz edenler ile fon talep edenler arasında aracılık faaliyeti gerçekleştiren kurumlardır. Finansal kurumlar ise mevduat kabul edememekte, fon kaynaklarını özkaynaklar, kullandıkları krediler ve borçlanma aracı ihraç etmek suretiyle temin ettikleri fonlar oluşturmaktadır. Bu kurumlar da bankalar ile beraber birey ve firmalara kredi kullanırmakta ve kredi riskine maruz kalmaktadır. Çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar ve diğer finansal kurumlar kredi, aktif, sorunlu krediler ve çeşitli finansal göstergeler açısından karşılaştırılmakta, tespit ve varılan sonuçlar değerlendirilmektedir. Sonuçta, banka ve diğer finansal kurum bilançolarında kredilerin ve sorunlu kredilerin ağırlığının arttığı, bankaların takipteki kredilerini varlık yönetim şirketlerine satarak oranı düşürdüğü, finansman şirketleri dışında finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin de takipteki kredi oranının azalma seyrinde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Banka, Finansal Kurumlar, Kredi, Sorunlu Kredi, Finansal Sistem

JEL Sınıflandırması: G21, G23, G32

Abstract

While banks play a prominent role in financial system, financial institutions, which consist of leasing, factoring and financing companies, have been gaining importance by providing credits to individuals and companies. Banks are institutions that perform intermediary activities between surplus units and

* Bu çalışma, 4-5 Mayıs 2018 tarihinde Ankara’da düzenlenen I. Uluslararası Bankacılık Kongresi’nde sunulmuştur.

** Doç.Dr, İstanbul Aydın Üni. Ekonomi ve Finans Bölümü, huseyinselimler@aydin.edu.tr, Orcid Id: 0000-0002-1335-8541

*** Doç.Dr, Kırklareli Üniversitesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, suleymankale@gmail.com, Orcid Id: 0000-0001-7208-1872

deficit units. Banks mainly use deposit as a source of funds; financial institutions, on the other hand, are unable to accept deposits; instead, equities, loans taken from other institutions and funds from issuing debt instruments constitutes their source of funds. They, together with banks, lend loans to individuals and firms, and similarly are exposed to credit risk. In this study, banks and financial institutions in Turkey are compared in terms of credit, assets, non-performing loans and other various financial indicators, and results are discussed. As a result, an increase in share of loans and non-performing loans in balance sheet is observed and banks decreased the share of non-performing loan by selling them to asset-management companies; non-performing loan ratio is also in decreasing trend for leasing and factoring companies except for financing firms.

Keywords: Bank, Financial Institutions, Lending, Non-Performing Loans, Financial System

JEL Classification: G21, G23, G32

I.Giriş

Finansal sistem ülkedeki fon arz ve talep edenler, finansal araç ve kurumlar, hukuki ve kurumsal düzenlemeler gibi unsurlardan oluşmaktadır. Sistemin temel amacı fon ihtiyacı olan ekonomik birimleri, fon fazlası olan birimlerle bir araya getirerek etkin bir fon akışı sağlamaktır. Fon arz ve talep edenler devlet, firmalar ve hane halkları olmaktadır¹. Finansal araçlar, fon arz edenlerle talep edenler arasında aracılık yapıp, fon transferinin etkin bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu aracı kurumlar bankalar, finansal kiralama (leasing), faktoring, finansman kuruluşları yanında yüksek tutarlı fon aktarımı ve yönetimi sağlayan sosyal güvenlik kuruluşları, sigorta kuruluşları, yatırım fonları ve ortaklıkları olmaktadır. Ekonomide yatırım ve tasarruf farklı ekonomik birimler tarafından gerçekleştirilmekte olup bu farklı birimleri bir araya getirip, tasarrufların yatırımlara aktarılmasını sağlayan yapı da finansal sistemdir. Finansal sistem belli kişi ve kurumların, piyasaların, araçların ve organizasyonların, çeşitli finansal fonksiyonları yerine getirmek üzere, bir araya gelmeleri sonucu oluşan bir yapıdır.

Piyasa en yalın haliyle arz ve talebin bir araya geldiği ve değişimin gerçekleştiği yerdir. Finansal piyasalar ise fon fazlası olanlar ile fon açığı olanların karşılaştığı ve fon değişiminin gerçekleştiği piyasalar olarak tanımlanır. Etkin işleyen finansal piyasaların fiyat oluşturma, likidite arttırma, fon aktarım maliyetlerinin düşürme, fiyatların yeni bilgileri hızla yansıtması özelliklerine sahip olması gerekir².

Bu çalışmada, finansal sistemde en büyük paya sahip bankalar ile diğer finansal kurumlar olarak sınıflandırılan finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kredilendirme süreçleri, aktifleri, kredileri, sorunlu kredileri gibi göstergeleri karşılaştırma kriteri olarak dikkate alınmakta ve yorumlanmaktadır.

1 Günal, M. (2006), Para Banka ve Finansal Sistem, Yeni Dönem Yayınları, Ankara, s.17

2 Başoğlu, U., Ceylan, A. ve Parasız, İ.. (2009), Finans : Teori, Kurum, Uygulama, 2.Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, s.1 ve 164

Tablo,1'de bankacılık sektörü ve diğer finansal kurumların Aralık 2017 itibariyle sektörel bilgilerine yer verilmektedir. Tablodan da görüleceği üzere, bankacılık sektörü finansal verileri, çalışan sayısı, şube sayısı, müşteri sayısı (bu rakama ticari müşteriler dahil değildir) açısından birinci sıradadır.

Tablo 1: Finansal Sektör Verileri (Aralık 2017).

(Adet, Bin TL)	Banka	Finansal Kiralama	Faktoring	Finansman Şirketi
Kuruluş Sayısı	51	25	61	14
Şube Sayısı	11.585	139	388	-
Çalışan Sayısı	208.280	1.453	4.778	896
Müşteri Sayısı	19.613.656*	57.605	109.658	4.317.127
Banka İştiraki Kurumlar	-	15	12	2
Krediler	2.098.000	52.018	41.599	34.296
Toplam Aktif	3.258.000	58.124	43.712	39.113
T.O.A.	64.000	3.054	1.500	954
TOA / Krediler	3,05	5,87	3,61	2,78

Kaynak : www.bddk.org.tr, www.tbb.org.tr, www.fkb.org.tr, *Konut+Tüketici+Taahhüt Müşteri Sayısı

2.Literatür Taraması

Literatürde, banka ve diğer finansal kurumlarının işleyişini ve göstergelerini karşılaştıran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Literatürdeki çalışmalar çoğunlukla bankacılık sisteminin kredileri ve sorunlu kredileri üzerine yoğunlaşmıştır

Selimler (2006), Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredilerin varlık yönetim şirketlerince (VYŞ) tasfiyesi konusunu incelemiş, varlık yönetim şirketlerinin seçilmiş ülkelerde ve Türkiye'deki uygulamasını değerlendirmiştir. VYŞ'lerinin incelenen ülkelerde, varlıkların tasfiye edilmesinde, sorunlu varlıkları bankalardan satın aldıkları bedelin üzerinde bir bedel ile sattıkları ve başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır³.

Aktaş ve Kargın (2007), 1996-2006 döneminde Türk bankacılık sektöründeki yabancı bankalar ile ulusal bankaları bazı finansal oranlar açısından karşılaştırmıştır. Takipteki alacaklar gibi aktif kalitesini yansıtan oranlar açısından yabancı bankalar ile ulusal bankalar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır⁴.

3 Selimler, H, (2006), "Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi, Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulaması", Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Bankacılık Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

4 Aktaş, H. ve Kargın, M., (2009), Türk Bankacılık Sektöründeki Yabancı ve Ulusal Bankaların Finansal Oranlar Açısından Karşılaştırılması, Yönetim ve Ekonomi, Sayı 14-2,

Yücememiş ve Sözer (2010), Türk bankacılık sektöründe takipteki kredi oranının aylık bazda tahminine yönelik bir model uygulamasına çalışmış, takipteki kredi oranının en çok geçmiş dönem performansından etkilendiği sonucuna varmıştır. Bir önceki dönemde takipteki kredileri iyi yönetebilen bankaların bir sonraki dönemde de ekonomideki bozulmadan sınırlı seviyede etkileneceği sonucuna varılmıştır⁵.

Koyuncu ve Saka (2011), Türkiye’de takipteki kredilerin özel sektöre verilen krediler ve yatırımlar üzerindeki etkisini 1986-2008 yılları için analiz etmiştir. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre takipteki kredilerin, özel sektöre sağlanan yurtiçi kredileri ve yatırımları azaltıcı yönde etkilediği görülmüştür⁶.

Macit (2012), Türkiye’de en büyük 15 ticari bankanın 2005-2010 dönemi çeyrek verilerini kullanarak takibe düşen kredilerin belirleyicilerini araştırmış ve makroekonomik değişkenlerin takibe düşen krediler üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir⁷.

Babuşçu ve Hazar (2013), bankaların takipteki kredilerini varlık yönetim şirketlerine satışları ile ilgili yaptıkları çalışmada, yapılan satışlar, bu satışların fiyatlamasına ilişkin model önerisinde bulunmuşlardır. Aynı zamanda, bu çalışmada, yapılacak satışların bankaların verimliliğine katkı sağlayacak seviyede olabilmesine ilişkin dikkate alınması gereken temel kriterler vurgulanmıştır⁸.

Gör ve Tekin (2014), varlık yönetim şirketlerinin, Türkiye ekonomisine ve bankacılık sektörüne katkılarını incelemiştir. Çalışma bankaların takipteki kredilerini temizleyerek finansal piyasaları düzenlemek konusunda varlık yönetim şirketlerinin bir etken olduğunu belirlemiştir⁹.

Şahbaz ve İnkaya (2014)’nın çalışmasında, 1998-2012 döneminde sorunlu krediler ile makroekonomik değişkenler (bankacılık sektörü kredi hacmi, GSYİH reel büyüme, toplam özel tüketim harcamaları ve özel sabit yatırım harcamaları) arasındaki ilişki Granger nedensellik testi ve VAR yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Sorunlu krediler ile söz konusu makroekonomik değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur¹⁰.

Selimler (2015), Türk bankacılık sektörü ve banka grupları itibarıyla, krediler, sorunlu krediler, bilanço ve gelir tablosu kalemlerini oran analizi yöntemi ile incelemiştir. Sorunlu kredilerin,

5 Yücememiş B. T. ve Sözer, İ. A. (2010), Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Krediler: Mukayeseli Kriz Performansı, Avrupa Araştırmaları Dergisi, 18/1-2,

6 Koyuncu, C. ve Saka, B.. (2011). “Takipteki Kredilerin Özel Sektöre Verilen Krediler ve Yatırımlar Üzerindeki Etkisi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31.

7 Macit, F., (2012). “What Determines the Non-Performing Loans Ratio: Evidence From Turkish Commercial Banks”, CEA Journal of Economics, Vol.7,

8 Babuşçu, Ş. ve Hazar, A. (2013), Varlık Yönetim Şirketlerine Satılacak Takipteki Krediler İçin Değerleme Varsayımsal Bir Yaklaşım, “Muhasebe Bilim Dünyası”, 15(1),

9 Gör Y. ve Tekin B. (2014), Asset Management Companies: A Sector Analysis in Turkey, “International Finance and Banking Conference”, FIBA.

10 Şahbaz, N. ve İnkaya, A., (2014), Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri, Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Sayı 1-1,

bankaların sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, likidite oranları gibi finansal göstergeleri üzerinde etkili olduğu sonucuna varmıştır¹¹.

Babuşçu, Hazar, Sunal ve Sezgin (2016)'in çalışmasında, 2008-2015 döneminde bankalardaki sorunlu kredilerin varlık yönetim şirketlerine satış öncesi ve sonrası farklılaşan takipteki krediler / krediler oranındaki değişikliğin verimliliğe etkisi araştırılmıştır. Bu değişikliğin etkin çalışmayan bazı bankaların etkinliğinde iyileşmeye sebep olduğu görülmüştür¹².

Yüksel (2016), Türkiye'deki bankaların takipteki krediler oranını belirleyen faktörleri incelemiştir. 1988-2014 dönemi yıllık verileri kullanılarak, 5 adedi makroekonomik ve 8 adedi bankaya ait olmak üzere toplam 13 değişkenin bankaların takipteki krediler oranına etkisi analiz edilmiştir. Dolar kuru, faiz geliri ve büyüme oranı olmak üzere 3 bağımsız değişkenin takipteki krediler oranını etkilediği sonucuna varılmıştır¹³.

Genç ve Şaşmaz (2016), takipteki ticari kredileri belirleyen makroekonomik faktörleri ve bu faktörlerden takipteki ticari kredileri etkilemiş yönünü ve derecesini tespit etmeyi amaçlamıştır. 2005-2016 çeyrek dönem verileriyle yapılan analiz sonucunda, takipteki ticari kredilerin belirleyicilerinin kredi maliyeti (faiz oranı), pazar büyüklüğü (GSYİH), şirketlerin ekonomik durumu (BİST100 endeksi) ve risk faktörü (reel döviz kuru) olduğu sonucuna varmıştır¹⁴.

Abdioğlu ve Aytekin (2016), Türkiye'de yaşanan 2001 krizi sonrasında bankaların takipteki kredi oranları üzerinde etkili olan faktörleri belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla, 2002-2014 yılları arasında Türkiye'de faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarını ele almıştır. Bir önceki dönemdeki takipteki kredi oranı, net faiz marjı, sermaye yeterliliği ve ödeme gücü oranının takipteki kredileri negatif etkilediği; kredilere uygulanan faiz oranı, kredi/ mevduat oranı, etkisizlik ve faaliyet etkinliği değişkenlerinin ise takipteki kredileri pozitif etkilediği sonucuna varılmıştır¹⁵.

Demirel (2016)'in çalışmasında, bankacılık sektöründe kredi riskinin artmasının sektöre ve tüm ekonomiye yönelik riskleri arttırdığı ve finansal istikrarı tehdit ettiği açıklanmaktadır. Takipteki kredilerin artışına neden olan faktörlerin belirlenmesinin finansal istikrar için önemli olduğu belirtilmektedir¹⁶.

- 11 Selimler, H. (2015), "Sorunlu Kredilerin Analizi, Banka Finansal Tablo ve Oranlarına Etkisinin Değerlendirilmesi", Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 7(29),
- 12 Babuşçu, Ş. ve Hazar, A., Sunal, O., Sezgin Alp, Ö., (2016), Bankaların Takipteki Kredilerini Varlık Yönetim Şirketlerine Satışlarının Verimliliğe Etkisi. Journal of Economics, Finance and Accounting, 3(4)
- 13 Yüksel, S. (2016), "Bankaların Takipteki Krediler Oranını Belirleyen Faktörler: Türkiye İçin Bir Model Önerisi", Bankacılar Dergisi, 98,
- 14 Genç E. ve Şaşmaz, M.Ü. (2016), Takipteki Kredilerin Makroekonomik Belirleyicileri : Ticari Krediler Örneği, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016(36),
- 15 Abdioğlu N. ve Aytekin, S. (2016), Takipteki Kredi Oranını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Mevduat Bankaları Üzerinde Bir Dinamik Panel Veri Uygulanması. İşletme Araştırmaları Dergisi,
- 16 Demirel, B. (2016), Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Riski ve Modellenmesi, Sosyoekonomi Dergisi, Vol.24(29),

Babuşçu, Hazar ve Kocaman (2017), yapılandırılan kredilerin aktif karlılığı, özkaynak karlılığı, aktif kalitesi, net faiz marjı ve verimlilik gibi bankalara özgü değişkenlere etkisi olup olmadığı konusunu analiz etmiştir. 2007-2016 dönemine ait 14 bankanın yıllık verileri, kredilerin yapılandırılmasının aktif karlılığı, özkaynak karlılığı, aktif kalitesi ve net faiz marjı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir¹⁷.

3.Yöntem

Bu çalışmada, finansal sistemde en büyük paya sahip bankalar ile diğer finansal kurumlar olarak sınıflandırılan faktoring, finansal kiralama ve finansman şirketlerinin (çalışmada 3 kurumdan diğer finansal kurumlar olarak bahsedilecektir) karşılaştırılması yapılmaktadır. Bu grubun seçilmesinde etki eden faktörler; sektörde kredi veren ve aynı zamanda fon talep eden kuruluşlar olması, kredilendirme süreçlerinde benzerlikler bulunması, kredi sonrası finansal risk oluşmaması amacıyla benzer çalışmalar yapması, BDDK denetim ve gözetimine tabi olmaları, aynı müşteri gruplarını kredilendirebilmeleri, Kredi Kayıt Bürosu'na (KKB) üye olmaları ve varlık yönetim şirketlerine sorunlu varlık satabilmeleridir. Dolayısıyla, kredi yönetimi konusunda benzer amaç ve araçlara sahip kurumlardır.

Bu çalışmada, 2013 – Eylül 2017 döneminde bankacılık sektörü ile Finansal Kurumlar Birliği (FKB) kapsamındaki finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerine ait yılsonu verileri analize konu edilmiştir. Banka verileri Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve BDDK web sitelerinden, diğer finansal kurumların verileri FKB, BDDK ve TBB web sitelerinden elde edilmiştir. Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar ve diğer finansal kurumların aktif, krediler, takipteki krediler, karlılıklarına ilişkin veriler oran analizi yapılmak suretiyle karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmada ayrıca, banka ve diğer finansal kurumların kredi verme süreçleri, müşteri ve kredi türleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda toplam aktif, toplam krediler, takipteki krediler, takipteki krediler / aktif, takipteki krediler / krediler, dönem karı/aktif, dönem karı / özkaynaklar ve kurumların sektör paylarındaki gelişim analiz edilmiştir.

4. Kurumların Kredilendirme Süreçleri, Ürün ve Müşteri Çeşitliliği

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununda, finansal kiralama, “bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, bu Kanun veya ilgili mevzuatı uyarınca yetkilendirilen kiralayan tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; fabrika ve ofis binaları, imalat makinaları, iş ve inşaat makinaları, kara, deniz ve hava taşıtları gibi yatırım mallarının edinilmesinde kullanılan orta ve uzun vadeli yatırım kredisi” olarak tanımlanmıştır. Belirleyici özelliği, kira süresince

17 Babuşçu, Ş. ve Hazar, A., Kocaman, E. (2017), Türk Bankacılık Sektöründe Yapılandırılan Kredilerin Banka Karlılık ve Verimliliğine Etkisi. 21. Uluslararası Finans Sempozyumu: Balıkesir; 01/11/2017 – 02/11/2017

malın hukuki mülkiyetinin finansal kiralama şirketinde kalması, kiralama konusu malın her türlü riskinin ve faydasının kiracıya ait olmasıdır.

Factoring, “mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, factoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya factoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir”. Factoring işlemi; factoring şirketi, ticari borçlular (alıcılar) ve mal satan veya hizmet arz eden bir ticari işletme (satıcı) arasında gerçekleştirilir. Factoring; finansman, garanti ve tahsilat hizmetleri olarak temelde üç ayrı hizmeti bir arada sunmaktadır¹⁸.

Finansman şirketleri, “her türlü mal veya hizmet alımının, malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini öngören sözleşmedir”. Kredi geri ödemeleri, adına kredi açılanlar tarafından finansman şirketlerine yapılır. Çoğunlukla, otomotiv kredileri için hizmet veren finansman şirketleri, ayrıca konut kredisi ve dayanıklı tüketim ürünleri finansmanına yönelik faaliyet göstermektedir¹⁹.

4.1.Kredi Ürün Çeşitliliği

Bankaların kredi ürün çeşitliliği geniş olup, ticari, KOBİ ve bireysel tüm ürünler mevcuttur. Finansal kiralamaya konu olacak taşınır ve taşınmaz yatırım malları ise sınırlıdır. Factoringin konusunu vadeli alacaklar oluşturmaktadır. Finansman şirketlerinde ise kredi konusu taşıt, konut ve beyaz eşyadır. Başka bir deyişle, diğer finansal kurumların kredi kullanılabileceği kredi ürün çeşitleri bankalara göre daha sınırlıdır.

4.2.Müşteri Grubu

Bankalar ve finansman şirketleri, ticari faaliyeti olan ve olmayan gerçek ve tüzel kişilere kredi kullanılabilmektedir. Finansal kiralama ve factoring şirketleri sadece ticari faaliyeti olan gerçek ve tüzel işletmelere kredi kullanılabilmektedirler. Tablo 1’de görüleceği üzere müşteri sayıları finansal kiralama ve factoring şirketlerinde diğer kurumlara göre daha azdır.

4.3.Kredi Talep Eden Müşterinin Kredibilitesi

Kredi taleplerinde, krediyi talep eden müşterinin kredibilitesi önemlidir. Kredi taleplerinde, müşteri ile ilgili finansal ve finansal olmayan göstergelerin analizi yapılarak karar verilir. Factoring şirketlerinin analizinde ise ayrıca vadeli mal ve hizmet satışı yapılan ve factoring

18 Finansal Kurumlar Birliği, www.fkb.org.tr, (Erişim Tarihi : 15.01.2018)

19 Finansal Kurumlar Birliği, (2017), E,Broşür, <https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/e-brosur-257.pdf>., (Erişim Tarihi : 29.01.2018)

şirketine müracaat eden firmaya borçlu olan müşterinin de kredibilitesi önemlidir. Çünkü, vadeli alacak vadesi geldiğinde mal ve hizmet satışı yapılan müşteriden tahsil edilecektir. Dolayısıyla, paranın ödendiği müşteriden daha çok paranın tahsil edileceği müşterinin (vadeli mal ve hizmet satılan borçlunun) değerlendirilmesi daha önemli olmaktadır.

Kredilerin analizinde hem bankalar hem de diğer finans kurumları üye oldukları KKB verilerinden faydalanmaktadır. 2017 yılsonu itibarıyla 44 banka, 61 faktoring, 23 leasing, 4 sigorta, 14 tüketici finansman şirketi KKB'na üyedir²⁰. Ayrıca, TBB nezdindeki Risk Merkezi'ne bankalar ve diğer finansal kurumlar üye olup, ticari kredi analizlerinde risk merkezi verilerini kullanmaktadırlar²¹.

4.4.Kredilerin Teminatlandırılması

Teminat, kullanılan kredilerin geri ödenmesi hususunda güvence teşkil etmektedir. Bankaların verdikleri konut ve taşıt gibi bazı kredi türleri doğal olarak teminatlıdır. Bazı kredi türleri de müşterinin yapılacak kredi analizi ve değerlendirmesi sonucu talep edilebilmektedir. Örneğin müşteriye kefalet karşılığı kredi onaylanabilir, fakat müşterinin istediği kredi tutarının yüksek olması durumunda ayrıca teminat talep edilebilir. Finansal kiralama ve finansman şirketlerinin kullandığı krediler belirli yatırım malı, konut ve taşıt gibi malların alımını finanse etmek için kullanıldığından teminatlı krediler kategorisindedir. Faktoring şirketlerinin kullandığı krediler ise faturaya dayalı mal ve hizmetlerin vadeli satışına dayandığı için teminatsız kredi grubundadır. Ancak, vadeli satış karşılığında alınan çek veya senet faktoring şirketine devredilecek ise (vadeli mal ve hizmet satışı yapılan müşterinin keşideci olmaması kaydıyla) bir teminat özelliği taşıyabilir. Doğal olarak, kurumların analizi sonucu onaylanan kredinin türü ve tutarı ne olursa olsun müşteriden teminat talep edilebileceğini de belirtmekte fayda var.

4.5.Kredilerin Fon Kaynağı

Bankalar diğer finansal kurumlara mevduat toplamak gibi bir ayrıcalığa sahiptir. Bankaların Aralık 2017 itibarıyla pasifinin %53'ü mevduat, %11 özkaynaklar, %20'si bankalara borçlar ve geri kalanı ihraç edilen menkul kıymetler, repodan sağlanan fonlar ve diğer kaynaklardan oluşmaktadır. Dolayısıyla bankalar, daha düşük maliyetli kaynaklar sağlayabilmektedir. Diğer finansal kurumlar mevduat toplayamamakta ve ağırlıklı olarak kredi kullanmaktadır. Kullandıkları kredilerin, pasifteki payı ortalama olarak finansal kiralamada %66,80, faktoringde %70,13 ve finansman şirketlerinde %79,18'dir. Diğer finansal kurumların alıkları kredilerin toplam alacaklarına (kullandıkları krediler) oranı da sırasıyla ortalama olarak %75,34, %74,98 ve %90,22'dir. Bankalar düşük maliyetli mevduata dayanmakla birlikte alternatif fon kaynakları yaratabilmiş, buna karşın diğer finansal kurumların en büyük fon kaynağı krediler olmuştur.

20 Kredi Kayıt Bürosu, Üyelik, <https://www.kkb.com.tr/uyelik>, (Erişim Tarihi : 11.08.2018)

21 Risk Merkezi, Üyeler, <https://www.riskmerkezi.org/tr/risk-merkezi/uyeler/10#tab-11>, (Erişim Tarihi : 10.08.2018)

4.6.Kredilendirme Sürecine İlişkin Mevzuat

Banka ve diğer finansal kurumları ilgilendiren mevzuat (kanun, yönetmelik ve tebliğler) aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 2: İlgili Mevzuat (Kanun, Yönetmelik ve Tebliğ)

Diğer Finans Kurumları	Bankalar
Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kanun No : 6361 Kabul Tarihi : 21.11.2012	Bankacılık Kanunu Kanun No : 5411 Kabul Tarihi : 19.10.2005
BDDK'dan: Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Muhasebe Uygulamaları İle Finansal Tabloları Hakkında Yönetmelik R. Gazete Tarihi: 24.12.2013 Sayısı: 28861	BDDK'dan: Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik R.Gazete Tarihi: 22.06.2016 Sayısı: 29750
BDDK'dan: Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik R. Gazete Tarihi : 24 Nisan 2013 Sayı : 28627	BDDK'dan: Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik R.Gazete Tarihi: 01.11.2006 Sayısı: 26333
BDDK'dan: Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı Ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ R.Gazete Tarihi: 24.12.2013 Sayısı: 28861	BDDK'dan: Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ R.Gazete Tarihi: 20.09.2017 Sayısı: 30186(Mükerrer)
Ortak : 6502 s.lı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun R. Gazete Tarihi: 28.11.2013 Sayısı: 28835	Ortak : BDDK'dan: R. Gazete Tarihi: 01.11.2006 Sayısı: 26333 Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik

Kaynak : BDDK, Finansal Kurumlar Birliği (FKB), TBB

Bankalar verecekleri kredilerin değerlendirme ve kullandırım koşullarını ağırlıklı olarak kendi mevzuatına göre belirlemektedir. Kredilerin sınıflandırılması, muhasebesi, donuk alacaklara aktarılması, karşılık ayrılması, varlık yönetim şirketlerine satılması, kredilerin vadesi, sermaye yeterliliği açısından hesaplanması konusunda 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile BDDK tarafından çıkarılmış yönetmeliklere uygun olarak yürütmektedir.

Diğer finansal kurumları da 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nda yer alan hususları dikkate almakta, BDDK'nın düzenleme ve denetlemelerine tabi olarak BDDK tarafından yayınlanmış yönetmeliklere uygun olarak kredilerini muhasebeleştirmekte, karşılık ayırmakta, donuk alacaklara aktarmakta, varlık yönetim şirketlerine satılması işlemlerini yürütmektedir.

4.7.Kredilerin Vadesi

Bankalar ve diğer finansal kurumları konut, taşıt ve tüketici kredilerinde BDDK tarafından belirlenen vadeler içinde hareket etmektedir²². Ticari işletmelere ve KOBİ'lere kullanılan kredilerde bu tür bir sınırlama söz konusu değildir. Özellikle yatırım kredileri daha uzun vadeli olmaktadır. Bunun yanı sıra, vadeli alacakların ve kambiyo senetlerinin niteliğinden dolayı, faktoringde kullanılan krediler daha kısa vadeli olabilmektedir.

4.8.Kredilerin Yapılandırılması

Kredilerin yapılandırılması iki şekilde değerlendirilebilir; birincisi, kredi ilişkisi devam ederken canlı kredilerin yapılandırılması, ikincisi kredilerin sorunlu hale geldikten sonra yapılandırılması. Birinci durumda yapılandırma kurumların kendi mevzuatına göre yapılmaktadır. Bu yapılandırmada, vade uzatımı, faiz oranı indirimi, ilave kredi kullanımı, kredinin geri ödenmeme riskini azaltacak alternatifler değerlendirilmektedir. Kredinin sorunlu hale gelmesinden sonra yapılacak yapılandırmalar ise BDDK tarafından yayımlanan (karşılıklar yönetmeliği) yönetmelikler kapsamında değerlendirilmektedir. Çünkü bu tür yapılandırmalar sorunlu hale gelen kredilerin sınıflandırılması, takip hesaplarından çıkarılması, özel karşılık ayrılması gibi işlemleri ilgilendirmektedir.

5.Analiz

5.1. Finansal Sektöre Ait Gelişmeler

Bu çalışmadaki analizlerde, finansal sektör kavramı ile bankalar ve diğer kurumların (finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri) toplamı kastedilmektedir. Finansal sektör verileri ile seçilmiş oranları Tablo 3 ve 4'te verilmiştir.

Tablo 3: Finansal Sektör Verilerinin Gelişimi

Milyon TL	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Aktif Büyüklüğü	1.849.200	2.141.064	2.513.496	2.894.604	3.217.449
Krediler	1.113.626	1.320.084	1.579.520	1.848.731	2.108.332
Takipteki Alacaklar	32.869	40.295	52.093	63.561	68.116
Özel karşılıklar(-)	24.570	29.374	38.468	48.578	53.420
Özkaynaklar	195.697	234.471	265.268	303.827	348.510
Mevduat *	956.344	1.064.621	1.258.646	1.469.222	1.650.850
T.Yabancı Kaynak **	1.586.586	1.819.671	2.162.444	2.511.034	2.789.197
Alınan Krediler ***	47.909	57.3490	67.270	80.282	88.103
Net Kar	25.788	25.966	27.604	39.475	39.125

Kaynak : www.bddk.org.tr, www.tbb.org.tr, www.fkb.org.tr, * Mevduat rakamı bankacılık sektörünün bakiyesidir.

** T. Yabancı Kaynaklar, bankacılık sektörünün mevduat + alınan krediler + diğer fon kaynakları toplamıdır.

***Alınan Krediler, diğer finansal kurumlarının bakiyesidir.

22 BDDK, Duyurular, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/17180guncelleme.pdf, (Erişim Tarihi : 29.08.2018)

Eylül 2017 itibariyle, finansal sektörün büyüklüğü Aralık 2016 dönemine göre %11 artış göstererek 3.217 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde, krediler %14, takipteki krediler %7, özkaynaklar %14 artmıştır. Mevduat tutarı, finansal kurumların mevduat kabul edememesi nedeniyle sadece bankacılık sektörünü yansıtmaktadır; alınan krediler ise diğer finansal kurumların verisini göstermektedir. Finansal sektörün Eylül 2017 verileri, Aralık 2013 ile karşılaştırıldığında; aktifin %73,99 büyüdüğü, kredilerin %89,32 ve takipteki kredilerin (alacaklar) %107,23 artış gösterdiği görülmektedir (Tablo 3). En büyük artış takipteki kredilerde yaşanmıştır. Kredilerdeki artıştan dolayı sorunlu kredilerin artış göstermesi de kaçınılmaz olmaktadır.

Tablo 4: Finansal Sektör Oranları.

	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Krediler/Aktif	60,22	61,66	62,84	63,87	65,53
Takip / Aktif	1,78	1,88	2,07	2,20	2,12
Takip / T.Alacaklar	2,95	3,05	3,30	3,44	3,23
Özkaynak / Pasif	10,58	10,95	10,55	10,50	10,83
T.Yabancı Kaynak/Pasif	85,80	84,99	86,03	86,75	86,69
Alacaklar+Kredi/Alın.Krd.+Mevd.	111,40	118,28	119,64	119,77	122,23
Kar / Aktif	1,39	1,21	1,10	1,36	1,22
Kar / Özkaynak	13,18	11,07	10,41	12,99	11,23

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

Sektör bilançolarının yıllar itibariyle %86 civarında yabancı kaynaklar ile finanse edildiği görülmektedir. Finansal kurumların aracılık fonksiyonu gereği bankaların vermiş oldukları kredilerin kaynaklarına (finansal kurumların aldıkları kredi ve bankaların mevduatına oranı toplamı) oranı artış göstererek %122'ye ulaşmıştır. Aktif karlılığı küçük dalgalanmalar göstermekle birlikte %1,10-1,39, özkaynak karlılığı %10,41 – 13,18 aralığında kalmıştır. Toplanan kaynakların bu kurumlar tarafından krediye dönüştürüldüğü, aracılık fonksiyonunun başarılı bir şekilde yerine getirildiği görülmüştür.

5.2. Kurumların Finansal Sektör İçindeki Payları

Diğer finansal kurumlar ayrı ayrı incelendiğinde; finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin işlem hacminde 2014 yılında diğer yıllara göre daha yüksek oranda artış olmuştur. (Tablo 5). İncelenen dönemin tamamında, diğer finansal kurumlar arasında faktoring şirketlerinin, işlem hacmi açısından öne çıktığı, aktif büyüklük, alacaklar (krediler), takipteki krediler, özkaynaklar, alınan krediler ve karlılık açısından finansal kiralama şirketlerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Özellikle Aralık 2016 itibariyle, faktoring şirketlerinin işlem hacmi finansal kiralama şirketlerinin 6,5 katı olmasına karşın aktif büyüklüğü finansal kiralama şirketlerinin 2/3'ü kadardır. Faktoring şirketlerinde, işlem hacmi artmakta ancak alacak vadelerinin kısa olması ve tahsilatların gerçekleşmesi nedeniyle, işlem hacmine paralel olarak bilançoda bakiye görünmemektedir.

Tablo 5: Diğer Finansal Kurumların Yıllar İtibariyle Tutarları.

Milyon TL	FİNANSAL KİRALAMA					FAKTORİNG				
	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
İşlem Hacmi	13.888	17.058	17.312	18.620	16.067	93.656	116.009	119.652	122.761	102.527
Aktif Büyükl.	28.470	32.578	40.656	48.500	54.469	21.790	26.515	26.685	33.090	36.614
Alacaklar	24.957	29.485	36.718	44.022	45.870	20.096	24.715	24.984	31.027	34.717
Takipteki Alac.	1.865	2.120	2.355	2.939	2.660	993	1.262	1.467	1.521	1.454
Özel karşılıklar(-)	983	1.348	1.488	1.818	1.678	833	938	1.196	1.299	1.294
Özkaynaklar	5.344	6.093	6.930	7.800	8.569	4.015	4.442	4.587	5.085	5.575
Alınan Krediler	19.847	22.543	27.237	31.244	34.672	15.462	18.421	18.011	23.502	26.242
Net Kar	450	526	809	922	881	498	616	387	665	700

Milyon TL	FİNANSMAN ŞİRKETİ				
	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
İşlem Hacmi	9.255	13.668	19.100	22.186	19.147
Aktif Büyüklüğü	15.956	20.283	27.220	32.798	35.135
Alacaklar	14.475	18.053	23.825	27.855	30.491
Takipteki Alac.	389	487	730	937	1.089
Özel karşılıklar(-)	157	179	325	425	455
Özkaynaklar	1.215	1.393	1.701	2.705	4.003
Alınan Krediler	12.600	16.385	22.023	25.535	27.189
Net Kar	176	214	356	358	464

Kaynak : BDDK, TBB, FKB

İnceleme döneminde diğer finansal kurumların toplam aktifi %91, alacaklar (krediler) %87, takipteki alacaklar %60, özkaynaklar %72, alınan krediler %84 ve kar %82 artmıştır (Tablo 6 ve 7). Fon kaynaklarının çeşitliliği, mevduat gibi düşük maliyetli ve yüksek tutarlı bir kaynağa sahip olması, diğer finansal kurumlarla karşılaştırıldığında bankalara fonlama açısından avantaj sağlamaktadır. Bu dönemde bankaların toplam aktifi %76, kredileri %90, takipteki kredileri %112, özkaynakları %78, mevduatı %73 ve karı %51 artmıştır.

Tablo 6: Bankacılık Sektörü ve Diğer Finansal Kurumların Toplam Tutarları.

(Milyon TL)	Bankacılık Sektörü				
	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Aktif Büyüklüğü	1.732.401	1.994.329	2.357.432	2.731.037	3.053.882
Krediler ve Alacaklar	1.047.410	1.240.708	1.484.960	1.734.342	1.993.944
Takipteki Alacaklar	29.622	36.426	47.541	58.163	62.718
Özel karşılıklar(-)	22.597	26.910	35.459	45.036	49.878
Özkaynaklar	193.724	232.007	262.259	300.285	344.968
Mevduat	945.770	1.052.693	1.245.428	1.453.632	1.635.260
T.Yabancı Kaynak	1.538.677	1.762.322	2.095.173	2.430.752	2.708.915
Net Kar	24.664	24.610	26.052	37.530	37.180

(Milyon TL)	Diğer Finansal Kurumlar				
	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Aktif Büyüklüğü	66.216	79.376	94.560	114.388	126.219
Krediler ve Alacaklar	59.528	72.254	85.527	102.903	111.078
Takipteki Alacaklar	3.247	3.870	4.553	5.398	5.203
Özel karşılıklar(-)	1.973	2.465	3.009	3.542	3.427
Özkaynaklar	10.574	11.928	13.218	15.590	18.147
Alınan Krediler	74.009	57.349	67.720	80.282	88.103
Net Kar	1.124	1.356	1.551	1.945	2.045

Kaynak : BDDK, TBB, FKB

Tablo 7. Bankalar Tarafından Varlık Yönetim Şirketine Satılan Takipteki Kredi Tutarlarının Gelişimi.
(Milyar TL)

Yıllar	Toplam Anapara	Kümülatif Anapara
2008	1,7	1,7
2009	0,6	2,6
2010	2,9	5,2
2011	2,0	7,2
2012	3,2	10,4
2013	3,4	13,8
2014	6,1	19,9
2015	2,5	22,4
2016	6,5	28,9
2017	8,6	37,5
TOPLAM	37,5	

Kaynak: (<https://www.pwc.com.tr/turkiye-tga-satis-piyasasi>)

Bankalar 2013-Eylül 2017 döneminde toplamda 37,5 milyar TL'lik takipteki kredilerini varlık yönetim şirketlerine satmıştır (Tablo 7). Bu tutar Eylül 2017 itibariyle bankacılık sektörünün toplam kredilerinin %1,88'ine, toplam takipteki kredilerinin de %59,79'una denk gelmektedir. Dolayısıyla, varlık yönetim şirketine satılan takipteki krediler de analize dahil edildiğinde, bankaların takipteki kredilerinin toplam aktif ve toplam kredilere oranının daha yüksek olduğunu varsayabiliriz. İleriye dönük bir değerlendirme yapıldığında, takipteki kredilerin varlık yönetim şirketlerine satış hacminin önümüzdeki birkaç yıl içerisinde artarak devam etmesi öngörülmektedir. Bu artışta; büyüyen kredi hacmi ve takipteki kredi bakiyesine bağlı olarak genel hacmin büyümesinin yanında kamu bankalarının potansiyel olarak takipteki kredilerinin satışını yapmaya başlamasının etkili olacağı öngörülmektedir²³. Ayrıca makroekonomik göstergelerde gözlenen dalgalanmaların da takipteki kredilerin artışı üzerinde etkili olması beklenmektedir.

Bankaların ve diğer finansal kurumların, finansal sektör içindeki payları değerlendirildiğinde, tüm kalemlerde bankacılık sektörünün finansal sektörün %90 ve daha fazlasına sahip olduğu görülmektedir. Finansal sektörün aktifinin %94'ü bankacılık sektöründen oluşmaktadır; krediler,

23 PWC, Türkiye TGA Satış Piyasası, <https://www.pwc.com.tr/turkiye-tga-satis-piyasasi>, (Erişim Tarihi : 30.07.2018)

takipteki alacaklar, özkaynaklar, karlılık tutarlarının ortalama olarak %90'dan fazlası bankacılık sektörüne aittir. (Tablo 8'de). Dolayısıyla finansal sektörün hakim kurumları bankalar olmaktadır.

Tablo 8. Bankacılık ve Diğer Finansal Kurumların Finansal Sektör İçindeki Payı.

	Bankacılık Sektörü					Diğer Finansal Kurumlar				
	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Aktif Büyüklüğü	93,68	93,15	93,79	94,35	94,92	6,32	6,85	6,21	5,65	5,08
Krediler	94,05	93,99	94,01	93,81	94,57	5,95	6,01	5,99	6,19	5,43
Takipteki Alacaklar	90,12	90,40	91,26	91,51	92,08	9,88	9,60	8,74	8,49	7,92
Özel karşılıklar(-)	91,97	91,61	92,18	92,71	93,37	8,03	8,39	7,82	7,29	6,63
Özkaynaklar	98,99	98,95	98,87	98,83	98,98	1,01	1,05	1,13	1,17	1,02
T.Yabancı Kaynak	96,98	96,85	96,89	96,80	97,12	3,02	3,15	3,11	3,20	2,88
Net Kar	95,64	94,78	94,38	95,07	95,03	4,36	5,22	5,62	4,93	4,97

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

5.3. Banka ve Diğer Finansal Kurumların Oranlarının Gelişimi ve Karşılaştırılması

Tablo 9'da bankacılık sektörü ve diğer finansal kurumların çeşitli finansal oranlar açısından karşılaştırılması yer almaktadır. Diğer finansal kurumların oranlarının gelişimi incelendiğinde; aktif / krediler oranı 2014 yılından itibaren düşmeye başlamış, takip / aktif oranı Aralık 2013 yılında itibaren düşüş göstermekte, bu düşüşte kredilerin takip tutarlarından daha hızlı artmasının da etkisi büyüktür. Nitekim takip / toplam alacaklar oranı da benzer şekilde düşüşler göstermektedir. Krediler ve takipteki krediler açısından karşılaştırma yapıldığında; aktiflerinde daha fazla krediye yer veren kurumlar diğer finansal kuruluşlar olmuştur. Buna karşılık, Eylül 2017 itibarıyla Aralık 2013 ile bir karşılaştırma yapıldığında, bankaların takipteki kredilerinin toplam kredilere oranı %2,75'ten %3,05'e yükselmiş, diğer finansal kuruluşların %5,45'ten %4,68'e gerilemiştir.

Tablo 9. Bankacılık Sektörü ve Diğer Finansal Kurumların Oranlarının Gelişimi.

	Bankacılık Sektörü					Diğer Finansal Kurumlar				
	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Krediler / Aktif	60,46	62,21	62,99	63,50	65,29	89,90	91,03	90,45	89,96	88,00
Takip / Aktif	1,71	1,83	2,02	2,13	2,05	4,90	4,88	4,81	4,72	4,12
Takip / Krediler	2,75	2,85	3,10	3,24	3,05	5,45	5,36	5,32	5,25	4,68
Özkaynak / Pasif	11,18	11,63	11,12	11,00	11,30	15,97	15,03	13,98	13,63	14,38
Yabancı Kayn./Pasif	88,82	88,37	88,88	89,00	88,70	-	-	-	-	-
Krediler / Mevduat	110,75	117,86	119,23	119,31	121,93	-	-	-	-	-
Alınan Krd./T.Pasif	-	-	-	-	-	72,35	72,25	71,14	70,18	69,80
T.Alınan Krd./T.Alacaklar	-	-	-	-	-	80,48	79,37	78,65	78,02	79,32
Kar / Özkaynak	12,73	10,61	9,93	12,50	10,78	10,63	11,37	11,74	12,48	11,27
Kar / Aktif	1,42	1,23	1,11	1,37	1,22	1,70	1,71	1,64	1,70	1,62

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

Özellikle bankaların varlık yönetim şirketlerine yüksek tutarda sorunlu kredi satışı dikkate alındığında bankalara ait takipteki krediler / krediler oranının daha yüksek olması gerektiği düşünülebilir. Dolayısıyla, incelenen dönemde kredi verme faaliyeti ve kredilerin sorunlu hale gelmesi dikkate alındığında diğer finansal kurumların bankalara göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Özkaynakların bilançodaki payı 2013-2015 döneminde düşüş göstermiştir. Toplam alınan kredilerin toplam alacaklara oranı ortalama %78-80 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Kredilendirme işlemlerinin ana fon kaynağı yine aldıkları krediler olmuştur. Diğer finansal kurumların aldıkları kredilerin banka kredileri ile karşılanan kısmı sırasıyla %48, %50, %92, %65 ve %50 olmuştur (Tablo 9). Dolayısıyla, 2015 dışındaki yıllarda, diğer finansal kurumların aldıkları kredilerin yarısı bankalardan aldıkları kredilerden oluşmaktadır. Kısaca, bankalar diğer finansal kurumların en önemli fon kaynağı olmaktadır. Özkaynakların pasif içindeki payı incelenen yıllar itibarıyla %11 civarında gerçekleşmiştir. Kredilerin mevduata oranı artmıştır. Aktif ve Özkaynaklar karlılığı dalgalanmakla birlikte aktif karlılığı ortalama %1,27, özkaynak karlılığı %11,31 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 10. Bankacılık Sektörünün Diğer Finansal Kurumlara Kullandığı Krediler

(Bin TL)	Krediler	Tüm Sektörler İçindeki Payı (%)	Takipteki Krediler	Tüm Sektörler İçindeki Payı (%)	TOA / Krediler
Eyl.17	38.324.723	1,85	56.420	0,08	0,15
Ara.16	39.413.447	2,18	56.037	0,09	0,14
Ara.15	72.313.091	4,15	65.315	0,14	0,09
Ara.14	52.713.329	3,76	49.144	0,14	0,09
Ara.13	41.057.459	3,39	46.071	0,15	0,11

Kaynak: BDDK, TBB

Bankacılık sektöründe kredilerin aktif toplamı içindeki payı artarak %65,29'a ulaşmıştır. Bunun yanında takipteki kredilerin gerek aktif gerekse toplam krediler içindeki payı da yükselmiştir. Özellikle kredilerde önemli artışların olması ve bankaların takipteki kredileri varlık yönetim şirketlerine satması bu oranın düşük kalmasına neden olmuştur.

5.4. Kurum ve Sektör Ortalamalarının Karşılaştırılması

Diğer finansal kurumların bilançolarında kredilerin (alacakların) oranının banka ve finansal sektör üzerinde olduğu, takiplerin aktif ve kredilere oranının da aynı şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Özkaynakların pasif içindeki payı ve verdikleri kredilerin alınan kredilere oranı da yüksektir. Finansman şirketlerinde takip/aktif, takip/krediler, özkaynak/pasif, kar/aktif oranları, finansal kiralama ve faktoring şirketlerinden belirgin olarak farklıdır.

Tablo 11. Diğer Finansal Kurumlar, Banka ve Finansal Sektör Ortalamaları
(2013 – Eylül 2017).

	Finansal Kiralama	Faktoring	Finansman Şirketi	Topl. Diğer Finansal K	Bankacılık Sektörü	Finansal Sistem
Krediler/Aktif	88,69	93,53	87,79	89,87	62,89	62,82
Takip / Aktif	5,96	4,68	2,70	4,69	1,95	2,01
Takip / T.Alacaklar	6,71	5,00	3,08	5,21	3,00	3,19
Özkaynak / Pasif	17,27	16,59	8,07	14,60	11,25	10,68
*Alınan Krd. / T.Pasif	66,80	70,13	79,18	71,15	88,75	86,05
*T.Alınan Krd./T.Alacak.	75,34	74,98	90,22	79,17	-	-
Kar / Aktif	1,74	2,00	1,18	1,67	1,27	1,26
Kar / Özkaynak	10,16	12,06	15,13	11,50	11,31	11,78

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

*T.Alınan Krediler / T.Alacaklar ve Alınan Krediler / Pasif oranları Diğer Finansal Kurumlar için hesaplanmıştır.

5.5. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Oranlarının Gelişimi

Krediler/aktif oranının faktoring şirketlerinde daha yüksek olduğu, takipteki krediler / aktif ve takipteki krediler / krediler (alacaklar) oranlarının finansal kiralama şirketlerinde daha yüksek olduğu, bu oranların finansman şirketlerinde daha düşük olduğu görülmektedir. Her üç kurumun da fon kaynağı olarak alınan krediler kalemi pasifte önemli bir yer teşkil etmektedir; kar / aktif ve kar/özkaynak oranları faktoring şirketlerinde daha iyi düzeydedir. Finansman şirketlerinin takip tutarları bireysel ve ticari müşterilere kullanılan kredilerden oluşmaktadır. En düşük takip oranı finansman şirketlerinde gözlenmektedir, bu şirketlerde bireysel müşterilere ait takip tutarları ticari müşterilerden daha yüksektir²⁴. İlgili dönemde takip oranı sadece finansman şirketlerinde artmaya devam etmiştir. Aynı şekilde finansman şirketlerinin diğer iki kuruma göre daha çok kredi ile finansmanı tercih ettiği, özkaynaklarının payının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Diğer Finansal Kurumların Oranlarının Gelişimi.

	Finansal Kiralama					Faktoring					Finansman Şirketi				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Krediler/Aktif	87,7	90,5	90,3	90,8	84,2	92,2	93,2	93,6	93,8	94,8	90,7	89,0	87,5	84,9	86,8
Takip / Aktif	6,6	6,5	5,8	6,1	4,9	4,6	4,8	5,5	4,6	4,0	2,4	2,4	2,7	2,9	3,1
Takip / T.Alacaklar	7,5	7,2	6,4	6,7	5,8	4,9	5,1	5,9	4,9	4,2	2,7	2,7	3,1	3,4	3,6
Özkaynak / Pasif	18,8	18,7	17,0	16,1	15,7	18,4	16,8	17,2	15,4	15,2	7,6	6,9	6,3	8,3	11,4
*Alınan Krd. / T.Pasif	69,7	69,2	67,0	64,4	63,7	71,0	69,5	67,5	71,0	71,7	79,0	80,8	80,9	77,9	77,4
*T.Alın.Krd./T.Alacak.	79,5	76,5	74,2	71,0	75,6	76,9	74,5	72,1	75,8	75,6	87,1	90,8	92,4	91,7	89,2
Kar / Aktif	1,6	1,6	2,0	1,9	1,6	2,3	2,3	1,5	2,0	1,9	1,1	1,1	1,3	1,1	1,3
Kar / Özkaynak	8,4	8,6	11,7	11,8	10,3	12,4	13,9	8,4	13,1	12,6	14,5	15,4	20,9	13,3	11,6

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

*T.Alınan Krediler / T.Alacaklar ve Alınan Krediler / Pasif oranları Diğer Finansal Kurumlar için hesaplanmıştır.

6. Kredilere İlişkin Oranların Karşılaştırılması

6.1. Krediler / Toplam Aktif

Bu kurumların ana fonksiyonu topladıkları fonları kredi olarak vermek olduğundan krediler/toplam aktif oranının yüksek olması tercih edilir. Tablo 13 krediler/toplam aktif oranını göstermektedir. Oran değerlendirildiğinde, diğer finansal kurumlar bankacılık sektörünün üzerinde gelişme göstermiştir. Her üç kurumun bu oranı devamlı olarak %84 ve üzerinde yer almıştır. Bankacılık sektöründe ise yıllar itibariyle artış göstermiş, Eylül 2017 itibariyle en yüksek seviyesi olan %65,29'e ulaşmıştır. Finansman şirketleri, 2010 yılında toplam taşıt kedisinin %26'sını, 2017 yılında %52'sini bankalardan daha fazla taşıt kredisi bakiyesine sahip olmuştur²⁵.

Tablo 13. Krediler / Toplam Aktif Oranının Gelişimi.

Krediler / Aktif	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Diğ. Finansal Kurumlar	89,90	91,03	90,45	89,96	88,00
Finansal Kiralama	87,66	90,50	90,31	90,77	84,21
Factoring	92,23	93,21	93,63	93,76	94,82
Finansman Şirketi	90,72	89,01	87,53	84,93	86,78
Bankacılık Sektörü	60,46	62,21	62,99	63,50	65,29
Finansal Sektör	60,22	61,66	62,84	63,87	65,53

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

6.2. Takipteki Krediler / Toplam Aktif

Takipteki krediler / toplam aktif oranı aktif kalitesini göstermektedir. Oranın yüksekliği olumsuzluk göstergesi olup, kurumların kaynaklarını gelir getirmeyen, geri ödenmesi şüpheli kaynaklara bağladığının bir göstergesidir. Bu oranını yüksek seyretmesi istenmez ve kurumların likiditesini de olumsuz etkilemektedir.

Tablo 14. Takipteki Krediler / Toplam Aktif Oranının Gelişimi.

Takipteki Krediler / Aktif	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Diğ. Finansal Kurumlar	4,90	4,88	4,81	4,72	4,12
Finansal Kiralama	6,55	6,51	5,79	6,06	4,88
Factoring	4,56	4,76	5,50	4,60	3,97
Finansman Şirketi	2,44	2,40	2,68	2,86	3,10
Bankacılık Sektörü	1,71	1,83	2,02	2,13	2,05
Finansal Sektör	1,78	1,88	2,07	2,20	2,12

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

²⁵ Finansal Kurumlar Birliği, www.fkb.org.tr, (Erişim Tarihi : 30.03.2018)

Tablo 14 değerlendirildiğinde, bankacılık sektörünün takipteki krediler / aktif oranı Aralık 2013'den itibaren artış göstermiş, %1,71'den Eylül 2017 itibariyle %2,05'ye yükselmiştir. Bankacılık sektöründe kredilerin aktif içindeki payının artışına paralel olarak takipteki kredilerin de payında artış olmuştur. Yukarıdaki bölümlerde açıklandığı üzere 2008-2017 döneminde bankaların toplam 37,5 milyar TL takipteki kredileri varlık yönetim şirketlerine satılmıştır.

Diğer finansal kurumların oranları incelendiğinde, Aralık 2013'te %4,90 olan takipteki krediler/ toplam aktif oranının Eylül 2017'de %4,12 olduğu görülmüştür. Yıllar itibariyle bir azalma görülmekle birlikte bu oran bankacılık sektöründen daha yüksektir. Ancak, kredi / aktif oranının %90 seviyelerinde olması, aktif toplamının bankacılık sektörüne oranla düşük seyretmesi, tüm kaynaklarını kredi (alacak) faaliyetlerine tahsis etmesi dikkate alındığında, takipteki krediler/ toplam aktif oranının bankacılık sektörüne kıyasla yüksek olmasının nedeni sayılabilir.

6.3. Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Finansal kiralama şirketlerinin takipteki krediler/toplam krediler oranı, finansman şirketlerinden yüksektir (Tablo 15). Bankacılık sektörünün oranı düşük olmakla birlikte Aralık 2013'ten itibaren artan bir seyir izlemiştir. Diğer yandan, her üç finansal kurumun takipteki krediler/ toplam krediler oranı gerileme trendi göstermektedir. Aktifleri %90 oranında kredilerden oluşan ve işlem hacmi artan diğer finansal şirketlerin, takipteki kredi oranlarının azalması kredi yönetiminde bankalara göre daha başarılı olduklarını göstermektedir. Özellikle bankaların varlık yönetim şirketlerine yüksek tutarlı sorunlu kredi satışları da dikkate alındığında bu başarı daha net biçimde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 15. Takipteki Krediler / Toplam Krediler Oranının Gelişimi.

Takipteki Krediler / Toplam Krediler	Ara.13	Ara.14	Ara.15	Ara.16	Eyl.17
Diğ. Finansal Kurumlar	5,45	5,36	5,32	5,25	4,68
Finansal Kiralama	7,47	7,19	6,41	6,68	5,80
Factoring	4,94	5,11	5,87	4,90	4,19
Finansman Şirketi	2,68	2,70	3,07	3,36	3,57
Bankacılık Sektörü	2,75	2,85	3,10	3,24	3,05
Finansal Sektör	2,95	3,05	3,30	3,44	3,23

Kaynak : BDDK, TBB ve FKB web sitelerinden alınan verilerden tarafımızca hesaplanmıştır.

7. Sonuç

Bu çalışmada, 2013-Eylül 2017 döneminde Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ve diğer finansal kurumlar olarak adlandırılan finansal kiralama, factoring ve finansman şirketleri krediler ve sorunlu krediler açısından analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Ayrıca, kredi verme süreçleri, mevzuatı, müşteri ve kredi türleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda toplam aktif,

toplam krediler, takipteki krediler, takipteki krediler / aktif, takipteki krediler / krediler, dönem karı/aktif, dönem karı / özkaynaklar ve kurumların sektör paylarındaki gelişim analiz edilmiştir. Hem bankalar hem de diğer finansal kurumlar gerçek ve tüzel kişilere, ticari ve ticari olmayan krediler kullanılmaktadır. Bankaların kredi ürün ve müşteri çeşitliliği diğer kurumlara göre daha fazladır. Banka bilançolarının %65'ini krediler oluştururken, bu kredileri pasifin %53'ünü oluşturan mevduat ile fonlamaktadırlar. Aracılık faaliyetini gerçekleştirirken banka bilançolarında kredilerin payı artarken, takipteki kredilerin oranı da yükselmeye başlamıştır. Takipteki kredilerin aktive oranı Eylül 2017 itibariyle %2,05'e, takipteki kredilerin toplam kredilere oranı da %3,05'e yükselmiştir. Ancak, 2008-2017 döneminde 37,5 milyar TL, 2013-2017 döneminde ise 27,1 milyar TL'lik takipteki kredi, bankalar tarafından varlık yönetim şirketlerine satılmıştır. Bu nedenle takipteki kredi ile ilgili oranlar daha iyi bir seviyede seyretmiştir. Başka bir deyişle, banka bilançolarında yer alan takipteki kredi bakiyesi varlık yönetim şirketlerine satıştan dolayı daha düşük tutarda yer almıştır.

Diğer finansal kurumların bilançolarının ortalama %90'ını verdikleri kredilerden (alacaklar) oluşmaktadır. Bu kurumların fon kaynağı ise pasifinin ortalama %70'ini oluşturan aldıkları kredilerden meydana gelmektedir. Bu kurumlar mevduat kabul edememekte, kredi kullanmak suretiyle verecekleri kredileri finanse edebilmektedir. Aldıkları kredilerin Eylül 2017 itibariyle %52'sini bankalardan aldıkları krediler oluşturmaktadırlar. Başka bir deyişle, bankalar, diğer finansal kurumlara fon sağlamaktadır. Diğer finansal kurumların aktifinin %90'ının kredilerden oluşması, aynı zamanda kredilerin izlenmesi ve vadesinde tahsili konusunda sıkıntılı oluşmasına neden olabilmektedir. Nitekim bu kurumların takipteki kredilerin toplam aktive oranı ile takipteki kredilerin toplam kredilere oranı bankacılık sektörüne göre daha yüksektir.

Kurumlar ayrı ayrı incelendiğinde, finansman şirketlerinin takipteki kredi oranlarının diğerlerine göre daha düşük olduğu, en yüksek takip oranının finansal kiralama şirketlerinde olduğu; finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin takip oranı düşerken, finansman şirketlerinin artma eğiliminde olduğu gözlenmiştir. İşlem hacmi daha yüksek olan faktoring şirketlerinin aktif karlılığı diğer şirketlerden daha yüksek seyretmektedir.

Çalışmaya ilişkin tespit ve öneriler ise şu şekilde sıralanabilir;

- Bankalar ve diğer finansal kurumlardan oluşan finansal sistemin ağırlıklı pay sahibi bankalar olup, sistemdeki kredi ve aktifin incelenen dönemde %95'ine hakimdirler. Dolayısıyla, diğer finansal kurumların sistemdeki payını arttırabilmesi için Türkiye çapında şube ağlarını genişletmeli ve şube sayılarını arttırmalıdır.
- Diğer finansal kurumlar fon kaynağı olarak mevduat kabul edememekteler. Bunun sonucu olarak sağladıkları fonları ağırlıklı olarak bankalardan kredi kullanmak suretiyle temin etmektedir. Bu durum, bu fonların maliyetini arttırmakta dolayısıyla kredi talep edenlere daha yüksek faiz oranı ile kredi kullanılmasına yol açmaktadır. Bu amaçla, diğer finansal kurumların banka dışı ve daha düşük maliyetli fon kaynaklarına yönelmesi sağlanmalıdır.

- Diğer finansal kurumların aktifinin incelenen dönemde %90'ı kredilerden ve fon kaynakları da ağırlıklı kredilerden ve bankalardan alınan kredilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla, ekonomik koşulların olumsuz geliştiği durumlarda sorunlu kredilerin artması, müşterilerin kredilerini vadesinde ödeyememeleri diğer finansal kurumların da kredilerini vadesinde ödeyememe sonucuna ve dolayısıyla likidite krizine yol açabilecektir. Bu nedenle, bankalar tarafından finansal kurumlara verilecek kredilerin vadeleri ve maliyetinin bir ticari firmaya kullandırılacak kredilerden farklılaşması ve bu şekilde değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Özellikle, karşılıklar yönetmeliği kapsamında sorunlu hale gelmesi ve ilgili hesaplara aktarılması konusunda sağlanabilecek esnekliklerin finansal sistemin sağlıklı işlemesi açısından faydası olabilecektir.
- Son zamanlarda Kredi Garanti Fonu (KGF) ve KOSGEB tarafından bankalar aracılığı ile kullandırılan kredilerin, diğer finansal kurumlar aracılığı ile de kullandırılması, hem bu kurumların sistemdeki payını arttıracak hem de müşteri tabanını genişletmesine yardımcı olacaktır.
- Diğer finansal kurumların kullandırdıkları kredilerin müşterilere olan maliyetlerinin düşürülebilmesi için finansal kiralama şirketlerinde krediye konu malların düşük KDV'li olması gibi alternatiflerin geliştirilmesi bu kurumların sistemdeki ağırlığını arttırabilecektir.

Bu çalışma, Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ve diğer finansal kurumların, kredilendirme süreçlerini incelemeyi ve faaliyet sonuçlarını oran analizi ile karşılaştırmayı amaçlamıştır. Mevcut hali ile literatürdeki ilk çalışmadır. Bu alanda çalışma yapacak ilgili araştırmacılara, yukarıdaki önerileri ve açıklamaları da dikkate alarak çeşitli ülkelerdeki uygulamaları incelemeleri ve karşılaştırmaları önerilmektedir.

Kaynakça

- ABDİOĞLU ve AYTEKİN, (2016), Takipteki Kredi Oranını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Mevduat Bankaları Üzerinde Bir Dinamik Panel Veri Uygulanması. İşletme Araştırmaları Dergisi, s.405-420.
- AKTAŞ, H. ve KARGIN, M., (2009), Türk Bankacılık Sektöründeki Yabancı ve Ulusal Bankaların Finansal Oranlar Açısından Karşılaştırılması, Yönetim ve Ekonomi, Sayı 14-2, s. 31-45.
- BABUŞÇU, Ş. ve HAZAR, A. (2013), Varlık Yönetim Şirketlerine Satılacak Takipteki Krediler İçin Değerleme Varsayımsal Bir Yaklaşım, "Muhasebe Bilim Dünyası", 15(1), s. 153-175.
- BABUŞÇU, Ş. ve HAZAR, A., SUNAL, O., SEZGİN Alp, Ö., (2016), Bankaların Takipteki Kredilerini Varlık Yönetim Şirketlerine Satışlarının Verimliliğe Etkisi. Journal of Economics, Finance and Accounting, 3(4):345-354.
- BABUŞÇU, Ş. ve HAZAR, A., KOCAMAN, E. (2017), Türk Bankacılık Sektöründe Yapılandırılan Kredilerin Banka Karlılık ve Verimliliğine Etkisi. 21. Uluslararası Finans Sempozyumu: Balıkesir; 01/11/2017 - 02/11/2017
- BAŞOĞLU, U., CEYLAN, A. ve PARASIZ, İ.. (2009), Finans : Teori, Kurum, Uygulama, 2.Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa

- BDDK, Duyurular, [https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Duyurular/](https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/17180guncelleme.pdf) Basın_Aciklamalari/17180guncelleme.pdf, (Erişim Tarihi : 29.08.2018)
- DEMİREL (2016), Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Riski ve Modellenmesi, Sosyoekonomi Dergisi, Vol.24(29), s.23-44
- FİNANSAL KURUMLAR BİRLİĞİ, (2017), E,Broşür, <https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/e-brosur-257.pdf>), (Erişim Tarihi : 29.01.2018)
- GENÇ ve ŞAŞMAZ, (2016), Takipteki Kredilerin Makroekonomik Belirleyicileri : Ticari Krediler Örneği, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016(36), s.119-129
- GÖR Y. ve TEKİN B. (2014), Asset Management Companies: A Sector Analysis in Turkey, “International Finance and Banking Conference”, FIBA.
- GÜNAL, Mehmet. (2006), Para Banka ve Finansal Sistem, Yeni Dönem Yayınları, Ankara
- KOYUNCU, C. ve SAKA, B.. (2011). “Takipteki Kredilerin Özel Sektöre Verilen Krediler ve Yatırımlar Üzerindeki Etkisi”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31. s.113-124.
- KREDİ KAYIT BÜROSU, Üyelik, <https://www.kkb.com.tr/uyelik>, (Erişim Tarihi : 11.08.2018)
- MACİT, F., (2012). “What Determines the Non-Performing Loans Ratio: Evidence From Turkish Commercial Banks”, CEA Journal of Economics, Vol.7, p.33-39.
- PWC, Türkiye TGA Satış Piyasası, <https://www.pwc.com.tr/turkiye-tga-satis-piyasasi>, (Erişim Tarihi : 30.07.2018)
- RİSK MERKEZİ, Üyeler, <https://www.riskmerkezi.org/tr/risk-merkezi/uyeler/10#tab-11>, (Erişim Tarihi : 10.08.2018)
- SELİMLER, H., (2006), “Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi, Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulaması”, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Bankacılık Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- SELİMLER, H., (2015), “Sorunlu Kredilerin Analizi, Banka Finansal Tablo ve Oranlarına Etkisinin Değerlendirilmesi”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 7(29), s.131-172.
- ŞAHBAZ, N. ve İNKAYA, A., (2014), Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri, Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Sayı 1-1, s. 69-82.
- YÜCEMEMİŞ B. T. ve SÖZER, İ. A. (2010), Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Krediler: Mukayeseli Kriz Performansı, Avrupa Araştırmaları Dergisi, 18/1-2, s. 89-119.
- YÜKSEL, S. (2016), “Bankaların Takipteki Krediler Oranını Belirleyen Faktörler: Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, Bankacılar Dergisi, 98, s.41-56.

Extended Abstract

Deficit and surplus spending units in country, financial institutions, financial markets and instruments and regulatory legislation constitute financial system. Generally saving and investment function is accomplished by different parties in an economy, and financial system provide intermediation between these parties to enable transferring money from savers to investors. The main purpose of the system is to provide an efficient flow of funds by bringing together lenders and borrowers. Governments, households and companies have both shortage and excess of funds. Financial intermediaries play an important role in satisfying the needs of both parties by providing price information, liquidity, managing risks, reducing spread and cost. Intermediaries in a financial system are banks, leasing companies, factoring firms, financing companies, and additionally social security institutions, insurance companies, mutual funds etc.

While banks play a prominent role in financial system, financial institutions, which consist of leasing, factoring and financing companies, have been gaining importance by providing credits to individuals and companies. Banks are the main intermediaries in a financial system that provide loans. But there are also some other financial institutions, leasing, factoring and financing companies, that perform similar functions with banks, and provide credits to both companies and individuals. But other financial institutions are not allowed to collect deposit, instead they use their own equity, gather credits and issue securities to use as source of funds. As a result, similar to banks these institutions are also exposed to credit risk.

In this study, banks and other financial institutions, which are leasing, factoring and financing companies here, are compared in terms of crediting processes, assets, loans, non-performing loans and other various financial indicators, and results are discussed. In literature, to our knowledge, there is no a study comparing indicators and processes of banking system with other loan-generating financial institutions. Literature is mainly focused on loans and problematic loans of banking system. Reasons of choosing leasing, factoring and financing companies to compare with banking systems are that, they provide loan but demand funds at the same time; their credit procedures are similar with banks and they also monitor issued credits to minimize financial risks; they are under the control of Banking Regulation and Supervision Agency; they credit the same customer base as banks; they are also the members of Kredi Kayıt Bürosu (KKB) (Credit Registration Office) and TBB Risk Merkezi (Banks Association of Turkey Risk Center); and they are allowed to sell their non-performing loans to asset management companies.

This study compares the similarities and differences of banks and other loan generating financial institutions by especially focusing on regular loans and non-performing loans considering 2013-2017:10 period. Although regulated and supervised by the same institution, Banking Regulation and Supervision Agency, both banks and other financial institutions (leasing, factoring and financing companies) have their own laws and rules in crediting procedures, accounting systems, classifying, restructuring and selling NPLs. Both banks other financial institutions provide commercial and non-commercial credits to companies and individuals. Types of credits and

customer variety of banks are more than other financial institutions. Loans constitute 65% of total assets of banking system, while share of deposit in liabilities is 53%. While share of credits in total assets of banks has increased, share of non-performing loans has also increased. Ratio of NPL to asset reached to 2.07% in September 2017, while NPL to loan ratio increased to 3.05%. But because 37,5 billion TL of NPL between 2008-2017, and 27,1 billion TL between 2013-2017 was sold to asset management companies, NPL related ratios seem to be better than what actually they are. Loans constitute 90% of assets of other financial institutions, and received loans constitute 70% of liabilities. They are not allowed to collect deposit, and they finance the loans granted by receiving loans from other credit institutions. 52% of their credits come from banking as of September 2017. Since loans constitute 90% of asset, monitoring and collecting credits on time requires a close attention.

NPL to assets and NPL to total loans ratios of this sector are greater than the banking sector ratios. NPL to total asset ratio is 4.12% in September 2017, compared to 4.90% in 2013 year-end. Although a decrease is observed, it is still greater than the ratio of banks. This can be explained by the loan/asset ratio reaching 90% level and allocation of all sources to loan activities.

In the following a few years, volume of NPL sold to asset management companies is expected to increase with an accelerating ratio. Increased volume of credit, and parallelly increased amount of NPL are anticipated to play role in increase of transferring NPL to asset management companies. Also, public banks may start to sell their problematic loans. Additionally, macroeconomic environment and volatility of economic indicators seems to be effective on increase of non-performing loans.